

Burgerparticipatie en
gemeenteraad
Werken aan beleidskader
Gemeente Woudenberg

Gemeente
Woudenberg

Diane Bergman
12-09-2023

1

Programma

Gemeente
Woudenberg

- Context Democratie in huidige tijd
- Waar komen we vandaan:
Burgerparticipatie
- De basis: Het publieke werkproces
- Burgerparticipatie en rol van de overheid
- Rol van de raad bij participatie
- Conclusies: Naar een basis voor
beleidskader

2

Het verschil

- Burgerparticipatie
- Inspraak
- Overheidsparticipatie

3

Veranderende verhoudingen

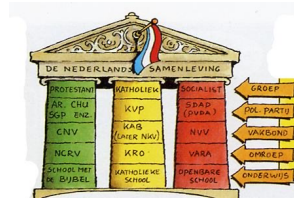
- Rol en positie van de overheid verandert: zoals de transitie Sociaal Domein en invoering Omgevingswet
- De mondige burger en activisme
- Vertrouwen in het instituut overheid neemt af
- Complexiteit vraagstukken neemt toe
- Toenemende Polarisatie
- Digitalisering, informatiebubbels
- Representatieve democratie is niet genoeg

4

Stelsel wereld en leefwereld

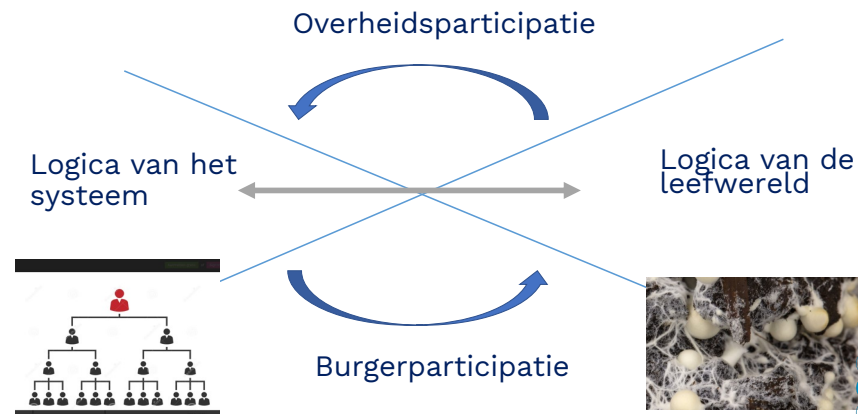
- Zuilen en sociale klassen
- Hiërarchisch
- Statisch en voorspelbaar
- Materieel
- Netwerken en individuen
- Heterarchisch/egalitair
- Dynamisch en onvoorspelbaar
- Immaterieel

5

Participatie is grensverkeer

Bron: MvderSteen
SVOB

6

Democratie verandert

- We zijn tot elkaar veroordeeld
 - Redelijkheid, matiging, inschikkelijkheid
 - Overeenstemming zoeken
 - Werken aan wat ons bindt
 - Conflict niet onnodig vergroten
 - Ongemak kanaliseren: Consensus vormen
 - We moeten wel samen verder
 - Iedereen mag meedoen
 - Polarisatie voorkomen (ons)
- Verschil mag er zijn, moet je vieren
 - Het gaat om macht en tegenmacht
 - Passie, emotie, hartstochten die ontwaken
 - Consensus is 'de dood in de pot'
 - Ruimte voor pluriformiteit
 - Ontwikkel vermogen tot verdragen
 - Belangen activeren: confrontatie zoeken
 - Onverzoenlijkheid van belangen
 - Inclusie, dus exclusie (Niet iedereen wil meedoen)
 - Hegemonie bestrijden (Wij/zij denken)
- Deliberatief denkkader
 - Agonistisch denkkader

7

Geschiedenis

○ Waterschap

○ Waterschaps mythe

○ Leiden

○ Omgevingswet

○ Huis van ?

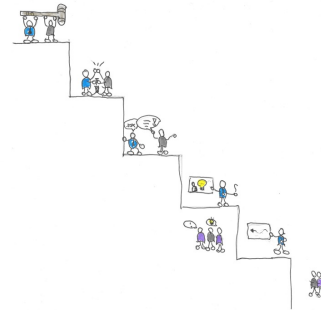
○ De rol van de raad

8

Kwaliteit van participatie: Waar begon het en waar staan we nu?

De participatieladder uit 1967!

9

Waar begon het en waar staan we nu, en waar sta jij?

“wij willen inspraak”

10

Waar begon het en waar staan we nu, en waar sta jij?

“We leggen het nog een keer uit”

11

Waar begon het en waar staan we nu, en waar sta jij?

“Zegt U het maar: Optie A of optie B?”

12

Waar begon het en waar staan we nu, en waar sta jij?

“Hoe zou u het willen?”

13

Waar begon het en waar staan we nu, en waar sta jij?

“Samen op stadssafari”

14

Kijk ons eens!

15

Valkuilen bij participatie

- o Welke kennen jullie?

16

Valkuilen bij participatie

- Participatie als doel op zich
- Als er geen ruimte is, verwachtingsmanagement
- Iedereen willen uitnodigen
- Geen vervanger voor de representatieve democratie
- Klankbordgroep en klaar
- Onduidelijke vraag of doel
- Besluitvorming niet aanhaken
- Onduidelijkheid naar deelnemers impact resultaat
- Geen terugkoppeling
- Het is een proces en geen moment- opname
- Iedereen moet er blij van worden
- Opgeleverde negotiated nonsense
- Tribune Empathie

17

Valkuil: Tribune empathie

Maar is empathie altijd goed? Op het niveau van de persoonlijke verhoudingen is zij wenselijk, maar empathie is geen wondermiddel waarmee we alle maatschappelijke problemen kunnen oplossen.

Een zekere onverschilligheid is gewenst en soms zelfs bittere noodzaak.

Bron: Ignaas Devisch

18

Goede participatie

Wat is het verschil?

Inwoners ervaren het geven van hun mening, advies, ongenoegen of inspreken niet als participatie!

Inwoners hebben beslissbevoegdheid, doen mee.

Inwoners kunnen niet meebeslissen of meedoen, wel mening / advies geven

19

Goede Participatie?

- What you see depends on where you sit
- Ik voel me gezien
- Ik voel me gehoord
- Het besluit is rechtmatig
- De uitkomst is zoals die is
- Het besluit was nodig
- Ik wil het niet maar ik snap het wel

- Contact is de sleutel
- Proces onderdeel van participatie
- Eerst proces dan inhoud
- Duidelijkheid over rollen en invloed

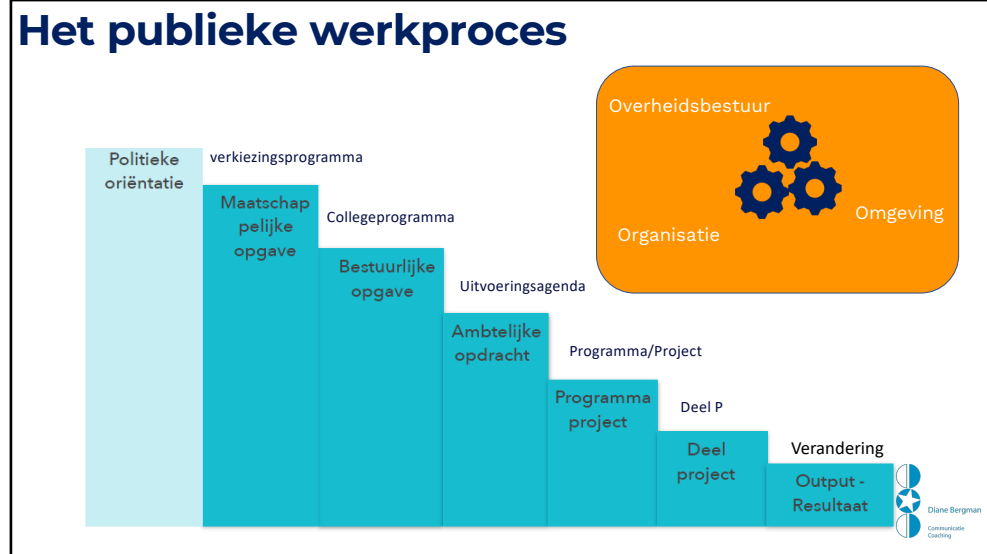
20

21

22

23

Participatie: Omgevingswet

- Inwoners weten aan de voorkant hoe er geparticipeerd kan worden
- Verplichte participatie: Vormvrij
- Aantonen wat de opbrengst van participatie is en hoe deze is verwerkt

24

Participatie: Wet versterking en vernieuwing lokale democratie

- Inwoners betrekken bij grote vraagstukken
- Uitdaagrecht en recht op initiatief
- Participatieverordening ipv inspraak verordening
 - Vooraf kenbaar maken: met wie en waarop
- **Representatieve democratie blijft het uitgangspunt**

25

Ollongren schrijft in brief aan tweede kamer:

Pas als we belangrijke democratische waarden en uitgangspunten in de praktijk terugzien heeft het betrekken van burgers werkelijk toegevoegde waarde.

26

<h2 style="margin: 0;">Werken vanuit Democratische Waarden</h2>	<p>Inclusie: Hebben alle betrokkenen een stem in het proces? Is deze vorm toegankelijk? In hoeverre is er ruimte voor minderheidsbelang?</p> <p>Transparantie: Is het transparant wie, wanneer, waar en hoe over spreekt en besluit? Zijn de werkwijze en begroting inzichtelijk?</p> <p>Efficiency: Hoeveel geld, tijd en energie vraagt het? Weegt de investering op tegen de opbrengst (voor inwoners, stakeholders)?</p> <p>Deliberatie: Vindt er een open en toegankelijk gesprek plaats? Is de wijze van dialoog, discussie en besluitvorming zuiver?</p> <p>Democratische vaardigheden: Is iedereen voldoende toegerust om mee te doen en verantwoordelijkheid te dragen?</p> <p>Zeggenschap: Hoe is macht en tegenmacht, checks & balances, georganiseerd? Hoe gaat verantwoordelijkheid samen met zeggenschap? Wie zet de agenda?</p>
<p style="font-size: small;">Bron Prodemos</p>	

27

<h2 style="margin: 0;">Werken vanuit Participatie wetten</h2>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Wet van de waarheid: wie liegt, barst ○ Wet van het speelveld: grenzen stellen werkt bevrijdend ○ Wet van de moeite: participeren is vragen om moeilijkheden ○ Wet van de deugdzaamheid: wie niet deugt valt door de mand ○ Wet van de vernieuwing: samen doet veranderen
<p style="font-size: small;">Bron: Kennisknooppunt participatie</p>	

28

Wie beslist: dubbele gevoelens

29

30

Participatie bij een politiek gevoelig project volledig overlaten aan de ontwikkelaar. **Mag dat?**

← Nee JA →

31

Een initiatief doorzetten zonder draagvlak onder omwonenden. **Mag dat?**

← NEE JA →

32

Als bestuur een standpunt innemen voordat de participatie is afgerond. **Mag dat?**

← NEE JA →

33

Als gemeenteraad de uitkomst van het participatieproces niet overnemen. **Mag dat?**

← NEE JA →

34

Als vertegenwoordiger van bewoners
vooral persoonlijke belangen inbrengen.

Mag dat?

← NEE

JA →

35

Als initiatiefnemer een kennisvoorsprong
hebben. **Mag dat?**

← NEE

JA →

36

Mager bezochte participatiebijeenkomsten als voldoende zien. **Mag dat?**

← NEE JA →

37

Kritische partijen niet uitnodigen voor een participatiebijeenkomst. **Mag dat?**

← Nee JA →

38

Het participatieproces binnen twee maanden organiseren. **Mag dat?**

← NEE JA →

39

Als bewoner een participatiebijeenkomst aangrijpen voor andere strijdpunten. **Mag dat?**

← NEE JA →

40

Wanneer is participatie geslaagd?				
	Sociaal-communicatieve denkwijze	Financieel-economische denkwijze	Juridisch- planologische denkwijze	Politiek-democratische denkwijze
Private initiatiefnemer	<ul style="list-style-type: none"> Goede verstandhouding met omgeving en overheid Geen negatieve pers 	<ul style="list-style-type: none"> Kostenreductie door voorkomen van vertraging door procedures Planverrijking Beperkte kosten voor aanpassing of compensatie 	<ul style="list-style-type: none"> Verkrijgen van omgevingsvergunning Geen of geen langdurige juridische procedures met opponenten 	<ul style="list-style-type: none"> Voldoende steun in gemeenteraad voor plannen
Overheid	<ul style="list-style-type: none"> Participanten hebben belangen en voorkeuren kunnen uitwisselen, behartigen of overeenstemming over kunnen bereiken Duidelijke belangenafweging van initiatiefnemer 	<ul style="list-style-type: none"> Participatie en private planvorming leidt tot zo min mogelijk (begeleidings)kosten 	<ul style="list-style-type: none"> Belangen zijn opgehaald, afgewogen en gemotiveerd Vergunningverlening volgens de regels De rechter heeft een bindende uitspraak kunnen doen in geval van beroep 	<ul style="list-style-type: none"> Betrokkenheid van pluriforme samenleving Behartiging van uiteenlopende belangen Zorgvuldige afstemming in raad
Participant	<ul style="list-style-type: none"> Serieuze inbreng mogelijk Overeenstemming over voorkeuren Gevoel van erkenning Heldere terugkoppeling 	<ul style="list-style-type: none"> Geen of beperkte planschade Positieve uitstralingseffecten op vastgoed Ruime compensatie Publieke voorziening 	<ul style="list-style-type: none"> Geen kostbare rechtszaken nodig Erkenning van rechter in geval van beroep 	<ul style="list-style-type: none"> Ruimte om te participeren Belangenbehartiging door raadsleden Erkenning in besluitvorming gemeenteraad

41

Participatie: wat ontmoeten we in de raadszaal

- Meeste stemmen gelden?
- Wij zijn het eens!
- Ik spreek ook voor mijn burens
- De grens van wie mag het zeggen
- Besliscomfort en Wij zijn niet gehoord!

42

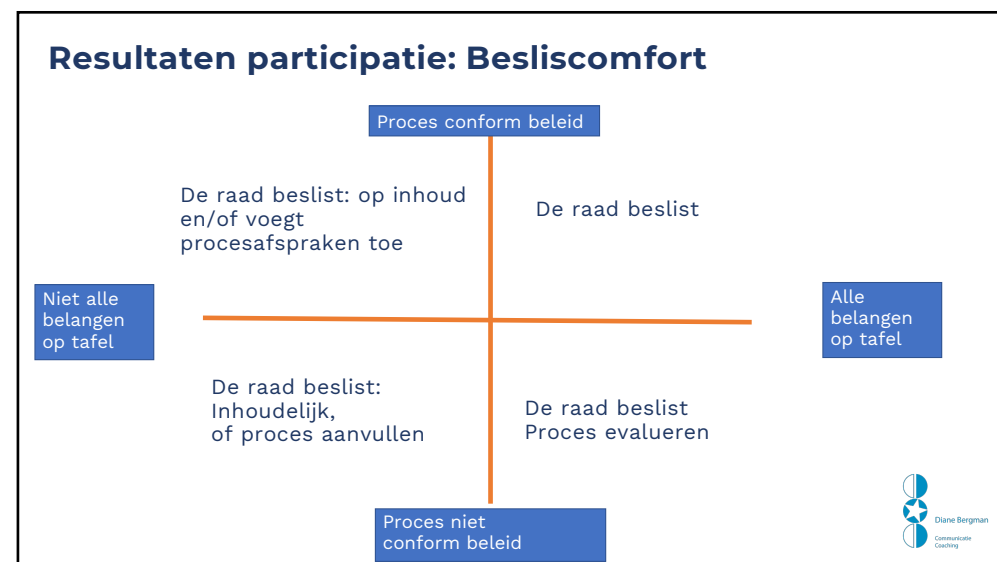
43

44

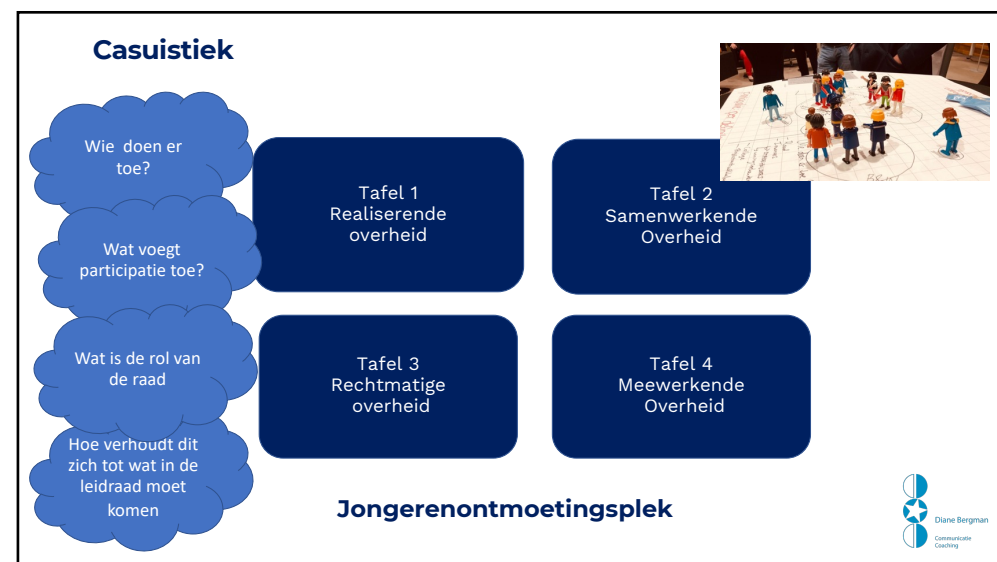
45

46

47

48

Conclusie Participatie

- Samenwerken aan maatschappelijke opgaven is geen principiële maar een pragmatische keuze
- Doen als het publieke meerwaarde oplevert: betere inhoud, een beter proces, gedragen besluiten, of erkenning van weerstand en pijn
- Geen standaard, maar wel systematiek: per opgave het participatie-arrangement gebruiken dat past
- Dat vereist explicitering en systematisering: weten wat je doet en waar je (en de ander) aan toe bent
- Vraagt om bewaken van rollen, wie is in the lead
- En dat ontwikkel je het best via leren door doen en reflectie
- Ongetwijfeld een weg vol dilemma's: van A naar B, via B
- Participatie vereist aanpassing onder de motorkap: taal, verhaal, instrumenten en systemen; je doet het buiten, maar het begint binnen

Gemeente
Woudenberg

Diane Bergman
Communicatie
Coaching

49

Conclusie participatie en de gemeenteraad

- Je kan niet de kalkoen vragen wat het kerstdiner wordt:
 - Verwacht geen overeenstemming (op alles)
- Weeg af op: Zijn alle belangen en perspectieven in beeld gekomen
- Stel vooraf kaders op inhoud en proces
- Dat is vrijwel altijd maatwerk (en er zijn grootste gemene delers)
- Wees je als raad bewust van de betekenis van terugsturen:
 - Participatiemoetheid
 - Wie doe je recht
 - Verwachtingsmanagement
- Besluitvormer zijn is niet leuk: We brengen altijd leed

Gemeente
Woudenberg

Diane Bergman
Communicatie
Coaching

50

Proces

- Plan van aanpak (Haalbaarheid)
- Gesprekken (Net ophalen)
 - Gemeenteraad
 - Lokale Experts
 - Organisatie
- 1^e basis bespreken met elkaar
 - instrumentarium en budget
 - Leren en ontwikkelen
 - Instrumenten, verordening, innovatie

51

52